

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
 Dr. Öğr. Üyesi Gürcan UZAL
 Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
 Doç. Dr. Aytekin ERDEM
 Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
 Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

GIDA SEKTÖRÜNÜN GIDA TEKNİKERLERİNDEN BEKLENTİLERİ: TEKİRDAĞ ÖRNEĞİ

Hasan METE¹ Gürcan UZAL² Erdal KILIÇ³ Aytekin ERDEM⁴

ÖZ

Bu çalışmada amaç; Meslek Yüksekokullarının Gıda Teknolojisi Programlarından mezun olan Gıda Teknikerlerinin sahip olması gereken özelliklerinin gıda sektörü temsilcileri tarafından tespit edilmesidir. Araştırmada; Tekirdağ ilinde faaliyet gösteren ve Gıda Teknikeri istihdam eden kurum ve firma temsilcilerine uygulanan anket kullanılmıştır. Çalışma nicel ve nitel analizin birlikte kullanıldığı karma modelinde olup verilerin analizi SPSS istatistik programı ile gerçekleştirilmiştir. Nicel analiz sonuçlarına göre sektör temsilcilerinin; yenilikleri yakından takip eden, insanlarla iletişimi güçlü olan ve geleceğe yönelik planları konusunda işyerini bilgilendiren gıda teknikerlerine ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Nitel analiz sonuçlarına göre ise, Mesleki Bilgi ve Beceriler kategorisinde sektörün gıda teknikerinden 11 beklentisi bulunduğu ortaya çıkmıştır. Elde edilen bulgular dikkate alınarak, gıda tekniker adaylarının hizmet öncesinde Meslek Yüksekokullarında ve gıda teknikerlerinin ise sektörde çalışırken hizmet içinde geliştirilmeleri önerilmektedir. Bu çalışmaya katılan katılımcılara sorulan sorular, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından 30.05.2022 tarihinde onaylanmıştır.

JEL: I20

Anahtar Sözcükler: Gıda Sektörü, Gıda Teknikeri, Meslek Yüksekokulu, Sektör Beklentisi

EXPECTATIONS OF THE FOOD INDUSTRY FROM FOOD TECHNICIANS: THE EXAMPLE OF TEKIRDAG

ABSTRACT

The aim of this study is the determination of the characteristics of Food Technicians, who graduated from the Food Technology Programs of Vocational Schools, by the representatives of the food sector. In the research the questionnaire applied to the representatives of institutions and companies operating in Tekirdağ and employing Food Technicians was used. The study is in a mixed model in which quantitative and qualitative analysis are used together, and the analysis of the data was carried out with the SPSS statistical program. According to the results of the quantitative analysis, it has been determined that they need food technicians who follow innovations closely, have strong communication with people and inform the workplace about their future plans. According to the results of the qualitative analysis, it has revealed that the sector has 11 expectations from the food technician in the category of Professional Knowledge and Skills. Considering the findings, it is suggested that food technician candidates should be developed in Vocational Schools before service and food technicians should be developed in-service while working in the sector. The questions asked to the participants participating in this study were approved by Tekirdağ Namık Kemal University Scientific Research and Publication Ethics Committee on 30.05.2022.

JEL: I20

Keywords: Food Sector, Food Technician, Vocational School, Sector Expectation

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, hmete@nku.edu.tr, orcid: 0000-0002-8701-379X

² Dr. Öğr. Üyesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, guzal@nku.edu.tr, orcid: 0000-0002-2029-8612

³ Dr. Öğr. Üyesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, ekilic@nku.edu.tr, orcid: 0000-0001-8212-5533

⁴ Doç. Dr. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, aerdem@nku.edu.tr, orcid: 0000-0002-1760-4789

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
Dr. Öğr. Üyesi Gürçan UZAL
Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
Doç. Dr. Aytekin ERDEM
Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

1.GİRİŞ

Gıda sektöründe dünya ile rekabet edilebilmesinin temel şartlarından biri alanında iyi yetişmiş, üretim şartlarını bilen, karşılaşılan problemleri en hızlı ve pratik bir şekilde çözebilen teknikerlerin sektörlerce istihdam edilmesidir. Teknikerler, mühendis ile teknisyen arasında görev üstlenen ara elemanlardır. Meslek yüksekokulu mezunları çalışma alanlarındaki görevleri itibariyle üst düzey yönetici ile usta/kalifiye işçi arasında bulunan, usta/kalifiye işçiden daha fazla teorik bilgiye sahip, lisans mezunlarından daha çok uygulama becerisi ile donanmış bir meslek ara elemanıdır. Bilindiği gibi meslek yüksekokulları uygulama ağırlıklı eğitim öğretim yapan, el becerisi ve uygulama yeteneği yüksek ara eleman yetiştiren yüksekokullardır. Bu bağlamda meslek yüksekokullarındaki eğitimin amacına ulaşması için ders programlarında staj ve uygulamalara teorik dersler kadar önem verilmesi gerekmektedir (Özgüler 2016, 50–51). Teknikerler alanlarındaki mühendisleri anlayabilecek kadar bilgiye sahip olmalıdırlar. Bilgilerini uygulama becerilerini göstermeli ve altlarında görev yapacak teknisyen ve diğer çalışanları sevk ve idare edebilmelidirler (Erdem ve Uzal 2001, 370). Bu nedenle gıda sektörünün Meslek Yüksekokullarından mezun gıda teknikerlerinden beklentilerinin belirlenmesi önem kazanmaktadır.

Tüm alt sektörleriyle birlikte dünyadaki gıda sektörünün 2021 yılı gıda ticaret hacmi 2 trilyon dolar olup, dünya ticaretinin yaklaşık %10'una karşılık gelmektedir (United Nations, 2023). Bu verinin, dünyadaki gıda sektöründe istihdam edilecek çalışan sayısının önemlenecek bir miktarı temsil ettiği düşünülmektedir. Türkiye’de 2020 yılında gıda ürünleri imalatı yapan işyerlerinde sigortalı çalışan sayısı 489.386’dır. 2022 yılında ise gıda ürünleri imalatında sigortalı olarak çalışan sayısı 540.775’e yükselmiştir. Bu veriler, 2020 yılından 2022 yılına kadar gıda ürünleri imalatı yapan işyerlerinde sigortalı olarak çalışan sayısının arttığını göstermektedir. Bu durumda gıda teknikeri istihdamının da geliştiği düşünülmektedir (SGK 2022). 2017 yılı baz alındığında TR21 Trakya Bölgesi gıda ürünlerinin imalatı alanında faaliyet gösteren 1319 firma mevcut olup, bu firmalarda çalışan sigortalı sayısı 15.506 olarak verilmiştir (Trakya Kalkınma Ajansı [TR21] 2017, 10). Bu veri nedeni ile bölgede gıda teknikerlerinin istihdam potansiyelinin yeterli olduğu düşünülmektedir.

Türk Dil Kurumu [TDK] (2022) sözlüğünde “beklenti” kelimesinin genel anlamı “Gerçekleşmesi beklenen şey, bireyin belli şart ve durumların alacağı biçimler veya kendisinden beklenenler konusundaki öngörü” olarak belirtilmektedir. Gıda sektörü temsilcilerinin gıda teknikerlerinden beklentilerini sektörün ulaştığı teknolojik altyapı, üretimde meydana gelen değişimler ve gelişmeler şekillendirmektedir. Doğal olarak sektörün mevcut durumuna ve gelecekte bulunabilecekleri seviyelerine kolayca adapte olabilecek bilgi

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
Dr. Öğr. Üyesi Gürçan UZAL
Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
Doç. Dr. Aytekin ERDEM
Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

ve beceriye sahip teknikerler sektörde daha kolay istihdam edilebileceklerdir. Ülkemizde gıda sektöründe faaliyet gösteren firma ve kurumların sayısı giderek artmaktadır. Bu artışa paralel olarak günümüzde gıda teknikeri yetiştiren meslek yüksekokulu ve bölümlerinin sayısı da çoğalmaktadır.

Yükseköğretim Kurulu'nun 2022 yılı istatistik verilerine göre, ülkemizde toplam 1032 meslek yüksekokulu mevcuttur. Bu okullardan 11'i pasif konumda (10'u Devlet ve 1'i Vakıf üniversitesine bağlı) olup 1021 meslek yüksekokulu eğitim ve öğretime devam etmektedir. Aktif olan 1021 meslek yüksekokulunun 897'si devlet, 120'si Vakıf üniversitesine bağlı olup, 4'ü de herhangi bir üniversiteye bağlı olmayıp doğrudan doğruya Vakıf Meslek Yüksekokulu olarak faaliyet göstermektedir (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi [YBYS], 2022). Yükseköğretim Kurulu [YÖK] (2022) verilerine göre; ülkemizde halen Devlet Üniversitelerinin Meslek Yüksekokullarında 261, Vakıf Üniversitelerinin Meslek Yüksekokullarında 59 adet olmak üzere toplamda 320 adet Gıda Teknolojisi Programı mevcuttur. İstatistiklerden anlaşılacağı üzere, ülkemizde yeterli sayıda meslek yüksekokulu faaliyet göstermektedir. Mevcut meslek yüksekokullarındaki eğitim kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmaların nitelikli tekniker yetiştirilmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Meslek yüksekokulları iki yıl süre ile eğitim ve öğretim veren eğitim kurumlarıdır. Bu eğitim ve öğretim sürecinde yürütülen teorik ve uygulamalı derslerin içerikleri ve haftalık ders saatlerinin yoğunluğu, öğrencilerin eğitim sırasında edindikleri teorik ve pratik bilgiler son derece önem taşımaktadır. Öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerilerin alandaki sektörün ihtiyaçları paralelinde öğrencilere kazandırılması; eğitim-öğretim sürecinin sonunda öğrencilerin iş bulma imkânlarını arttırabileceği gibi, iş çevrelerine uyum gösterebilen ve yüksek özgüvenli elemanların çoğalmasına neden olacaktır (Erdem ve Uzal 2001, 370).

Yurtdışı literatürde genel olarak teknikerlerden ve gıda teknikerlerinden beklentiler incelenmesine karşın; yurtiçi literatürde gıda sektörünün gıda teknikerlerinden beklentilerini ayrıntılı olarak inceleyen, nicel ve nitel analizin birlikte kullanıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmanın bu yönüyle literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1.Literatür

Gıda sektöründen beklentiler konusunda literatürde aşağıdaki araştırmalara rastlanmıştır. Sarı ve diğerlerinin (2017, 6) gıda sektörünün teknikerlerden beklentileri ve memnuniyet düzeylerini değerlendirmek amacıyla, Aydın ilinde faaliyet gösteren 33 gıda firmasının işverenleriyle yüz yüze görüşme yöntemi ile yaptıkları anket çalışmasında; 2-4 kişi arasında tekniker çalıştıran firma sayısı 17

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
Dr. Öğr. Üyesi Gürçan UZAL
Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
Doç. Dr. Aytekin ERDEM
Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

olup bu sayı araştırmaya katılan firmaların % 51,5'ini oluşturmaktadır. Bir kişi çalıştıran 12 firmada ise tekniker çalıştırma oranı % 36,4 olarak belirlenmiştir. Firma temsilcilerince teknikerlerin mesleki eğitim dışında geliştirmeleri gereken yönleri; mevzuat bilgisi (% 54,5), yöneticilik bilgisi (% 27,5), yabancı dil bilgisi (% 15,2) ve pazarlama bilgisi (% 3) olarak belirlenmiştir.

Özgüler'in (2016, 54) gerçekleştirdiği araştırmada; öğrencinin, araştırmaya katılanların işyerlerinde staj yapmış olmasının işe alınmasında tercih edilip edilmediğine ait sorulan bir soruyu işverenler "Evet" (% 65) şeklinde cevaplandırmışlardır. Teknikerlerin sahip olması gereken genel bilgisayar bilgisine "Kesinlikle Evet" ve "Evet" tercihinde bulunarak toplamda % 96 oranında katılmışlardır. "Teknikerin yabancı dil bilmesi sizce önemli mi?" sorusunu "Kesinlikle Evet" ve "Evet" şeklinde değerlendirenlerin oranı toplamda % 47'dir. Yeni mezun teknikerlerin mesleki bilgilerinin yeterli olup olmadığı sorusuna "Kesinlikle Evet" ve "Evet" şeklinde tercih belirten işverenlerin oranı toplam % 30 olarak belirlenmiştir.

Kağızmanlı ve diğerlerinin (2017, 24-25) İnönü Üniversitesi Malatya Meslek Yüksekokulu teknik bölümlerinde okuyan öğrencilerin, teorik derslerinde kullanılan teknolojik materyaller ile uygulamalı derslerinde kullandıkları teknolojik teçhizatın, konuları öğrenme becerilerini ne derece etkilediği ve bunları kullanma becerilerinin düzeyini belirlemek için yaptıkları araştırmada; "Atölye ve laboratuvarlarda bulunan cihazları aktif kullanıyor musunuz?" sorusuna "Evet" ve "Kısmen" şeklinde cevap verenlerin oranı % 82 şeklinde bulunmuştur. "Atölye ve Laboratuvarlarda Teknolojik Aletlerin Kullanımının İş Bulmada Avantaj Sağlayacağını Düşünüyor musunuz?" sorusuna "Evet" ve "Kısmen" şeklinde cevap veren öğrencilerin toplam oranı % 91'dir.

Gıda teknikerlerinin gıda sektörünün beklentileri doğrultusunda eğitim almaları, pratik yapmaları ve alanlarına uygun sektörlerde görev alarak gıda üretimine katkı sağlamaları önem arz etmektedir. Bu nedenle sektör-üniversite işbirliğinin sürekli olarak geliştirilmesi gerekmektedir. Bu işbirliğinin sağlıklı olabilmesi için öncelikle Meslek Yüksekokulunun ilgili sektörün beklentilerini belirli aralıklarla belirlemesi ve elde edilen bulgular doğrultusunda ilgili alanın müfredatında değişiklikler yapılarak beklentilere uygun teknikerlerin yetiştirilmesi önem kazanmaktadır. Sektörün beklentilerine uygun meslek elemanının yetiştirilmesi işletmelerin verimliliği açısından çok önemlidir.

Yurt dışı literatürde gıda sektöründe istihdam edilecek gıda teknikerlerinden beklentiler ile ilgili az sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Gıda sektöründe görevlendirilecek elemanlarda bulunması gereken becerileri inceleyen tek bir çalışma bulunmuştur. Jack ve diğerlerinin (2014, 280) "Tarım-Gıda Sektörü için Yenilik ve Beceriler ile İlgili Tespitler" başlıklı araştırmalarında araştırmacılar; %50'si 300'den fazla eleman

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
Dr. Öğr. Üyesi Gürçan UZAL
Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
Doç. Dr. Aytekin ERDEM
Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

çalıştıran Tarım-Gıda sektöründe faaliyet gösteren 30 firmadaki yöneticilere, orta kademe yöneticilere ve çalışanlara uyguladıkları anketler ile yenilikçi becerileri belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmanın bulguları arasında uzman/profesyonel/teknik statülerinde çalışan elemanların görüşleri incelendiğinde; % 14 oranında İnsan Yönetimi Becerileri, % 13 oranında Planlama ve Organizasyon Becerileri, % 11 oranında Problem Çözme ile Sözlü ve Yazılı İletişim Becerileri, % 8 oranında ise Ekip Çalışması Becerilerine sahip olunması gerektiğini düşündükleri bulunmuştur.

Gıda sektörü dışındaki işlerde çalışanların beceri gereksinimlerini ortaya çıkarmaya çalışan başka araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Bennett (2002, 470), “İşverenlerin Mezunlarda Kişisel Transfer Edilebilirlik Becerileri İçin Talepleri: 1000 İş İlanı İle İlgili İçerik Analizi ve Deneysel Bir Çalışma” konu başlıklı araştırmasında Pazarlama, Genel Yönetim, Finans ve İnsan Kaynakları-Yönetim şeklindeki dört meslekte 1000 iş ilanının içerik analizi yapılarak, bu mesleklerde çalıştırılacak elemanların sahip olmaları gereken becerilerinin neler olduğu araştırılmıştır. 1000 iş ilanı örneğinde belirtilen en önemli beceri gereksinimleri; İletişim, Ekip Çalışması, Bilişim Teknolojisi ve Organizasyon olurken; en az önemli beceri gereksinimleri Yabancı Dil, Özgüven, Girişimcilik ve Sayısal Yetenek olarak belirlenmiştir. Üretim ve finans sektöründeki işverenlerin ve bu alanlarda öğrenim görüp mezun olan öğrencilerin beceri beklentilerinin karşılaştırılması konusundaki araştırma Lisa ve diğerleri (2019, 77) tarafından gerçekleştirilmiştir. “Üniversite Mezunlarının İstihdam Edilebilirlik Becerileri Açısından İşverenlerin ve Öğrencilerin Beklentilerinin Karşılaştırılması” başlıklı çalışmalarında işverenlerin mezunlardan beklentileri olarak; işe bağlılık, ekstra iş yapma isteği, geri bildirimden düzeltme (hatalardan ders çıkarma), yüksek sorumluluk duygusuyla işini yapma, moral ve etik davranışı yüksek ve esneklik ile işe uyum sağlama özellikleri ortaya çıkmıştır.

Zenner-Höffkes ve diğerleri (2021, 130–135), Almanya, Avustralya ve Amerika Birleşik Devletlerinde otelcilik ve otomotiv alanında faaliyet gösteren KOBİ’lerdeki işverenlerin teknisyenlerden beklentileri üzerine bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada ön büro hizmetlerinde kişiler arası iletişim becerileri beklentisi ön plana çıkmıştır. Kişiler arası iletişim becerilerinden en önemlilerinin ekip çalışması ve problem çözme olduğu görülmüştür. Ön büro personelinin müşterilere karşı dürüst ve açık olması ile, bir konuda eleştirel düşünebilme yeteneğine sahip olması gerektiği belirlenmiştir. Aynı çalışmada otomotiv teknisyeninden beklenen özellikler olarak da; çalışanlar, amirler, yöneticiler ve müşteriler ile iletişim kurabilme, insanlar ile ilgili fikirleri iş arkadaşlarına ve müşterilerine net bir şekilde iletme, birbiriyle iyi geçinme ve bir ekibin parçası olma, işte dakiklik (Almanya’da inanılmaz derecede önemli), güvenilirlik,

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
Dr. Öğr. Üyesi Gürçan UZAL
Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
Doç. Dr. Aytekin ERDEM
Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

öğrenmeye/çalışmaya yönelik pozitif tutum, problem çözme, eleştirel ve yaratıcı düşünme yeteneği, düşünce sürecini yönetme, işe duyulan tutku (her üç ülkede de önemli bulunmuştur), mekanik beceriler (Almanya’da az önemli, Avusturalya ve ABD’de ise çok önemli), yazma yeterliliği için okuryazarlık becerisi (ABD’li işverenler bu becerilere odaklanıyor), aritmetik ve teknik beceriler (Almaya ve Avustralya’daki işverenler bu beceriye odaklanıyor) ortaya konmuştur. Yukarıdaki araştırmalar gıda sektörünü de kapsayan çeşitli sektörlerdeki orta kademe elemanlardan beklenen özellikleri belirlemek amacını taşımaktadır. Akyazi ve diğerlerinin (2020, 1) gerçekleştirdikleri çalışma ise yalnızca gıda sektöründeki elemanlardan beklentileri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Akyazi ve diğerleri (2020, 7) “Gıda Endüstrisinin Endüstri 4.0 ile Ortaya Çıkan Geleceğin Beceri Gereksinimlerini Karşılmasına Yönelik Bir Kılavuz” başlıklı araştırmalarında Endüstri 4.0’ın gerektirdiği becerileri belirlemeye çalışmışlardır. Bu araştırmada gıda teknik elemanlarının günümüzde sahip olmaları gereken beceriler; temel bilgiler, beceri/yetkinlik ve isteğe bağlı özellikler olarak sıralanmıştır. Gelecekteki beceriler kategorisinde ise temel bilgiler (veri analizi ve matematiksel beceriler, sayısal ve istatistiksel beceriler, temel dijital beceriler, siber güvenlik, uyum sağlama ve sürekli öğrenme, eleştirel düşünme ve karar verme vb.), nesnelere interneti teknolojisi (iş birliği/otonom robotlar, büyük veri, bulut bilişim, sensör teknolojisi, makine öğrenmesi ve izlenebilirlik), isteğe bağlı beceriler (başkalarına öğretme ve başkalarını eğitme, etkin dinleme ve süreç analizi) belirlenmiştir. Alford ve diğerleri (2020, 36), “Haiti Tarım Üniversitelerinden Mezunlar için İşveren Beklentileri” başlıklı çalışmalarında işverenlerin Haiti Tarım Üniversitelerinden mezun olan teknik elemanlardan beklentilerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu çalışmadaki işverenler, mezunların sosyal becerileri ve kişisel yeterliklerinin teknik becerileri kadar önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Yurtiçi literatürde Gıda sektörünün gıda teknikerlerinden beklentileri konusunda çok fazla sayıda araştırmaya rastlanmamış ancak, Sarı ve diğerlerinin (2017, 1) “Gıda Sektöründe İşverenlerin Teknikerlerden Beklentileri” başlıklı araştırmaları makale olarak yayınlanmıştır. Makalenin yayınlandığı 2017 yılından bu yana yurt içinde bu konuda bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Çalışmamızın alandaki boşluğu kapatabileceği düşünülmektedir. Bu amaçla çalışma, Tekirdağ ilinde gıda üretimi alanında faaliyet gösteren işletme ve kurumlardaki yetkili kişilerin gıda teknikerinden beklentileri konusundaki görüşlerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
Dr. Öğr. Üyesi Gürcan UZAL
Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
Doç. Dr. Aytekin ERDEM
Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Tekirdağ ilindeki gıda sektörü temsilcilerinin gıda teknikerinden beklentileri ile ilgili görüşleri nelerdir?
2. Sektör temsilcilerinin kişisel özellikleri (cinsiyet, eğitim düzeyi, yaş, kıdem, görev unvanı, görev statüsü ve çalışma alanı) ile gıda teknikerinden beklentilerine yönelik görüşlerini etkilemekte midir?
3. Gıda sektörü temsilcilerinin gıda teknikerlerinden beklentileri konusundaki diğer görüş ve önerileri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Tekirdağ ilindeki gıda sektörü temsilcilerinin gıda teknikerinden beklentileri ile ilgili görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanan çalışmada nicel ve nitel yöntemler birlikte kullanılmıştır. Nicel araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Tarama modelleri geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu mevcut şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Büyüköztürk 2012; Karasar 2015). Nitel yöntemde ise araştırmaya katılan bazı sektör temsilcileri teknikerlerden beklentiler anketindeki maddeler dışında görüş belirttikleri için, bu grup amaçlı örneklem grubu olarak dikkate alınmış olup, belirttikleri görüşler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek 2008).

Bu çalışmaya esas olan araştırma Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu 30.05.2022 tarih ve T2022-933 sayılı kararı ile onaylamış olup, araştırmada katılımcılardan bilgilendirilmiş onam da alınmıştır.

2.2. Evren-Örneklem/Çalışma Grubu

Tekirdağ ilinde faaliyet gösteren gıda sektöründeki firmalarda yönetici konumunda çalışanların sayısı bilinmediğinden, evren belirlenmemiştir. Bu nedenle, araştırmanın evrenini 2022 yılında Tekirdağ ilindeki gıda sektöründe faaliyet gösteren özel ve kamu işletmelerinde görev yapan işçi ve teknisyenler dışındaki çalışanlar oluşturmaktadır. Gıda işletmelerinden rastgele seçilen 10 işletme ve bir kamu kurumunda görevli 97 temsilci araştırmanın örnekleme olarak belirlenmiştir.

2.3. Çalışma Grubunun Kişisel Bilgileri

Araştırmaya katılan sektör temsilcilerine ait kişisel bilgiler; cinsiyet, eğitim düzeyi, yaş aralığı, firmadaki kıdem yılı, firmadaki görev unvanı, görev yaptığı firmanın statüsü ve firmaların çalışma alanları aşağıda belirtilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
 Dr. Öğr. Üyesi Gürcan UZAL
 Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
 Doç. Dr. Aytekin ERDEM
 Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
 Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

Tablo 1. Sektör Temsilcilerinin Cinsiyeti

Cinsiyet	f	%
Erkek	67	69,1
Kadın	30	30,9
Toplam	97	100,0

Araştırmaya katılan sektör temsilcilerinin 67'si (% 69,1) erkek, 30'u (% 30,9) kadındır.

Tablo 2. Sektör Temsilcilerinin Eğitim Düzeyi

Eğitim Düzeyi	f	%
Genel Lise	12	12,4
Meslek Lisesi	15	15,5
Ön lisans	15	15,5
Lisans	41	42,3
Yüksek Lisans ve Doktora	14	14,4
Toplam	97	100,0

Bilgi formuna cevap verenlerin 12'si Genel Lise (% 12,4), 15'i Meslek Lisesi (% 15,5), 15'i Ön Lisans (% 15,5), 41'i Lisans (% 42,3), 14'ü Yüksek Lisans-Doktora (% 14,4) mezunudur.

Tablo 3. Sektör Temsilcilerinin Yaşı

Yaş	f	%
29 ve daha düşük yaş	11	11,3
30-39 yaş	34	35,1
40-49 yaş	37	38,1
50 ve daha yukarı yaş	15	15,5
Toplam	97	100,0

Sektör yöneticilerinin 11'i 29 ve daha düşük (% 11,3), 34'ü 30-39 (% 35,1), 37'si 40-49 (% 38,1), 15'i 50 ve daha yukarı (% 15,5) yaş grubunda bulunmaktadır.

Tablo 4. Sektör Temsilcilerinin Firmadaki Kıdemleri

Kıdem Yılı	f	%
0-5 yıl	28	28,9
6-11 yıl	21	21,6
12-17 yıl	25	25,8
18-23 yıl	12	12,4
24 ve üstü yıl	11	11,3
Toplam	97	100,0

Bilgi formunu dolduranların 28'i (% 28,9) 0-5 yıl, 21'i (% 21,6) 6-11 yıl, 25'i (% 25,8) 12-17 yıl, 12'si (% 12,4) 18-23 yıl, 11'i (% 11,3) 24 ve üstü yıl kıdeme sahiptir.

Tablo 5. Sektör Temsilcilerinin Firmadaki Görev Unvanları

Görev Unvanı	f	%
İşyeri Sahibi	2	2,1
Teknik Müdür	1	1,0
İşletme Müdürü	4	4,1
İnsan Kaynakları Sorumlusu	4	4,1
Şef	14	14,4
Diğer	72	74,2
Toplam	97	100,0

Bilgi formunu dolduranların 2'si (% 2,1) işyeri sahibi, 1'i (% 1,0) teknik müdür, 4'ü (% 4,1) işletme müdürü, 4'ü (% 4,1) insan kaynakları sorumlusu, 14'ü (% 14,4) şef ve 72'si (% 74,2) diğer unvanı ile görev yapmaktadırlar.

Tablo 6. Sektör Temsilcilerinin Görev Yaptığı Firmanın Statüleri

Firmanın Statüsü	f	%
Devlet	5	5,2
Özel	90	92,8
Diğer	2	2,0
Toplam	97	100,0

Bilgi formunu dolduranların görev yaptıkları firmaların 5'i (% 5,2) devlet, 90'ı (% 92,8) özel ve 2'si (% 2) diğer statüdedir.

Tablo 7. Sektör Temsilcilerinin Çalıştığı Firmanın Çalışma Alanları

Firmanın Çalışma Alanı	f	%
Süt	75	77,2
Meyve ve Sebze	2	2,1
Yağ	5	5,2
Tahıl	10	10,3
Fırıncılık-Pastacılık	2	2,1
Diğer	3	3,1
Toplam	97	100,0

Bilgi formunu dolduranların çalıştıkları firmaların 75'i (% 77,2) süt, 2'si (% 2,1) meyve ve sebze, 5'i (% 5,2) yağ, 10'u (% 10,3) tahıl, 2'si (% 2,1) fırıncılık-pastacılık ve 3'ü (% 3,1) diğer alanda çalışmaktadır.

2.4. Veri Toplama Araçları

2.4.1. Gıda Sektörünün Gıda Teknikerlerinden Beklentileri İle İlgili Görüşleri Ölçeği

Araştırma kapsamında Gıda Sektöründe yönetici olarak görev yapanlardan veri toplamak için kullanılan veri toplama aracı araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olup, ölçeğin özellikleri şunlardır:

GSGTBİİG (Gıda Sektörünün Gıda Teknikerlerinden Beklentileri İle İlgili Görüşleri) Ölçeği:

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
 Dr. Öğr. Üyesi Gürcan UZAL
 Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
 Doç. Dr. Aytekin ERDEM
 Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
 Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

Sektörün iletişimsel ve yönetsel beceriler ile ilgili görüşleri faktörü altında altı madde ve bireysel yetkinlikleri hakkındaki görüşleri faktörü altında da üç madde bulunmaktadır. Birinci faktörde yer alan maddelerin faktördeki yük değerleri 0,548-0,848 arasında değişmektedir. Aynı değerler ikinci faktörde yer alan üç madde için 0,583-0,836 arasındadır. Uyum indeksleri GFI= 0,926; AGFI=0,871; NFI=0,875, NNFI=0,933; CFI=0,951; RMSEA=0,073'tür. Bu ölçekte, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı birinci faktör için $\alpha=0,85$, ikinci faktör için $\alpha=0,65$ ve tüm ölçek için $\alpha=0,85$ katsayısına sahip olan, olumlu toplam 9 maddeden oluşan beşli Likert tipi bir ölçektir. Bu maddelerin ayırt etme gücü 0,346 ile 0,682 arasında değişmektedir.

Ölçeğin aralık genişliği, "*aralık genişliği = dizi genişliği / yapılacak grup sayısı*" formülü ile oluşturulmuş olup, seçenekler ve sınırlar Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. Seçenekler Ve Sınırlar

Ağırlık	Seçenekler	Sınırlar
5	Tamamen Katılıyorum	4,20 – 5,00
4	Katılıyorum	3,40 – 4,19
3	Fikrim Yok	2,60 – 3,39
2	Katılmıyorum	1,80 – 2,59
1	Kesinlikle Katılmıyorum	1,00 – 1,79

2.4.2. Nitel Analiz Ölçeği

Araştırma verilerini zenginleştirmek amacıyla anket formunun altına: "Gıda teknikerlerinden beklentileriniz hakkındaki belirtmek istediğiniz diğer görüş ve önerileriniz nelerdir?" sorusu eklenmiştir. Nicel analizden sonra sektör temsilcilerinin bu soruya verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular içerik analizi ile değerlendirilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Nicel veriler için hazırlanan ölçekten elde edilen verilerin analizinde betimsel ve yordamalı istatistik teknikleri kullanılmıştır. Nitel veriler ise içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
 Dr. Öğr. Üyesi Gürçan UZAL
 Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
 Doç. Dr. Aytekin ERDEM
 Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
 Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

3. BULGULAR

Bu bölümde Gıda sektöründe görev yapmakta olan işyeri temsilcilerinin bilgi formuna verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir.

3.1. Betimsel İstatistik

Tablo 9. Gıda Sektörünün Gıda Teknikerlerinden Beklentileri İle İlgili Görüşlerinin Betimsel İstatistikleri

Görüşler	n=97	\bar{x}	S	Görüşlere Katılım Düzeyi
İletişimsel ve Yönetsel Beceriler				
Çalıştıkları sektördeki yenilikleri yakından takip etmeleri gerekmektedir.		4,39	0,72	Tamamen
İnsanlarla iletişimi güçlü olmalıdır.		4,29	0,56	Katılıyorum
Geleceğe yönelik planlarını yapmalı ve çalıştığı iş yerini açık yüreklilikle bilgilendirmelidir.		4,25	0,72	
Gıda sektöründe yöneticilik yapabilecek becerileri kazanmaları gerekmektedir.		4,14	0,66	Katılıyorum
Daha fazla girişken olmalıdırlar.		4,13	0,75	
Üretimdeki elemanları sevk ve idare etme bilgi ve becerilerini kazanmaları gerekmektedir.		4,07	0,77	
Bireysel Yetkinlikler				
Yabancı dil bilmeleri gerekmektedir.		3,69	1,06	
İhracat ve ithalat konularında bilgili olmaları gerekmektedir.		3,46	0,98	Katılıyorum
Sürücü belgesine sahip olmalıdır.		3,50	1,04	

Tablo 9'da işyeri temsilcilerinin, iletişimsel ve yönetsel beceriler faktörü altındaki "Çalıştıkları sektördeki yenilikleri yakından takip etmeleri gerekmektedir" ($\bar{x}=4,39$) ve "İnsanlarla iletişimi güçlü olmalıdır" ($\bar{x}=4,29$) görüşlerine *tamamen katıldıkları*, "Geleceğe yönelik planlarını yapmalı ve çalıştığı iş yerini açık yüreklilikle bilgilendirmelidir" ($\bar{x}=4,25$), "Gıda sektöründe yöneticilik yapabilecek becerileri kazanmaları gerekmektedir" ($\bar{x}=4,14$), "Daha fazla girişken olmalıdırlar" ($\bar{x}=4,13$) ve "Üretimdeki elemanları sevk ve idare etme bilgi ve becerilerini kazanmaları gerekmektedir" ($\bar{x}=4,07$) görüşlerine ise *katıldıkları* görülmektedir.

İşyeri temsilcilerinin, iletişimsel ve yönetsel beceriler faktörü altındaki üç maddeye tamamen katıldıkları anlaşılmaktadır. Bu maddelerden birincisi teknikerin "sektördeki yenilikleri ve gelişmeleri yakından takip etmeleri gerekmektedir" ($\bar{x}=4,39$), şeklindedir. Teknikerlerin alanlarındaki değişim ve gelişimleri yakından takip etmelerinin kendi kişisel gelişimlerini sağlamalarına ve dolayısıyla sektördeki üretim ve pazarlamanın daha kaliteli olmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Faktördeki ikinci madde ise

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
Dr. Öğr. Üyesi Gürcan UZAL
Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
Doç. Dr. Aytekin ERDEM
Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

teknikerin “insanlarla iletişiminin güçlü olması gerektiği” ($\bar{x}=4,29$) ile ilgilidir. Bu nedenle gıda teknikerlerinin girişimci ve iletişimi güçlü bireyler olarak yetiştirilmeleri gerekmektedir.

Faktördeki üçüncü madde olan, tekniker “Geleceğe yönelik planlarını yapmalı ve çalıştığı iş yerini açık yüreklilikle bilgilendirmelidir” ($\bar{x}=4,25$) maddesine de işyeri temsilcilerinin tamamen katıldıkları görülmektedir. Gıda Teknikerlerinin mesleki gelişimlerini sağlayabilmeleri için işyerlerinin planlamalar yaparak gerekli eğitimleri verdikleri ancak kendilerinden gerekli verimi alamadan teknikerlerin işyerlerinden ayrıldıkları düşünülmektedir. Bu nedenle işyerlerinin gelecek planlarını iyi yapan, kararlı olan ve açık yüreklilikle planlarını çalıştığı işyeri temsilcileri ile paylaşabilen teknikerlere ihtiyaç duydukları yorumu yapılabilir.

Katılımcıların, teknikerlerin “Gıda sektöründe yöneticilik yapabilecek becerileri kazanmaları gerekmektedir” ($\bar{x}=4,14$) maddesine katıldıkları anlaşılmaktadır. Temsilcilerin mevcut durumda teknikerlerin yeterli düzeyde yöneticilik becerilerine sahip olmadıklarını, fakat teknikerlerin daha fazla yönetsel becerilere sahip olmaları gerektiğini düşünmeleri nedeniyle bu maddeye katıldıkları yorumu yapılabilir.

Katılımcıların, teknikerler “Daha fazla girişken olmalıdırlar” ($\bar{x}=4,13$) maddesine katılmaları, teknikerlerin mevcut durumda yeteri kadar girişimci olmadıklarını ancak girişimcilik yeteneklerinin daha da geliştirilmesi yönünde görüş belirttikleri düşünülebilir.

Sektör temsilcilerinin, teknikerlerin “Üretimdeki elemanları sevk ve idare etme bilgi ve becerilerini kazanmaları gerekmektedir” ($\bar{x}=4,07$) maddesine katılma konusunda görüş bildirdikleri anlaşılmaktadır. Mevcut durumda teknikerlerin altlarında görev yapan elemanları yönlendirme ve yönetme konusundaki bilgi ve becerilerine yeteri kadar sahip olmadıklarını, ancak yeni yetişecek teknikerlerin bu konuda daha yetkin olarak yetiştirilmeleri konusunda gerekli özenin gösterilmesinin beklendiği yorumu yapılabilir.

Tablo 9’da işyeri temsilcilerinin, bireysel yetkinlikler faktörü altında teknikerlerin “Yabancı dil bilmeleri gerekmektedir” ($\bar{x}=3,69$) maddesine katılıyorum düzeyinde katıldıkları görülmektedir. İşyeri temsilcilerinin, gıda teknikerlerinin mevcut durumda yabancı dil düzeylerinin yeterli olmadığını, ancak yabancı dillerinin daha fazla geliştirilmesini düşündükleri söylenebilir. Gıda sektörünün, teknolojik altyapılarını sürekli olarak yenilemeleri ve çoğu yeni teknolojinin yurt dışından ithal edilmesi nedeniyle yabancı dil bilgisine sahip olan elemanlara ihtiyacı giderek artmaktadır. Bu nedenle teknikerlerin ileri denebilecek seviyede yabancı dil bilgisine sahip olmaları beklenmektedir.

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
 Dr. Öğr. Üyesi Gürçan UZAL
 Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
 Doç. Dr. Aytekin ERDEM
 Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
 Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

Katılımcıların, teknikerlerin “İhracat ve ithalat konularında bilgili olmaları gerekmektedir” ($\bar{x}=3,46$) maddesine katıldıkları anlaşılmaktadır. Son yıllarda gıda sektörünün ithalat ve ihracatının artışı nedeniyle, sektörde çalışacak gıda teknikerlerinin ihracat yapılacak ülkenin gıda mevzuatı ve ithal edilecek ürünlerin standartları hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları gerektiği şeklinde değerlendirilebilir.

Gıda sektörü temsilcilerinin, gıda teknikeri “Sürücü belgesine sahip olmalıdır” ($\bar{x}=3,50$) görüşüne katılıyorum düzeyinde katıldıkları görülmektedir. İşyerlerinin personel tasarrufu yapabilmeleri için çalıştıracakları teknikerlerin mutlaka sürücü belgesine sahip olmaları gerektiğini düşündükleri anlaşılmaktadır. Bu nedenle, tekniker adaylarının işe başvurmadan önce sürücü belgesi edinmelerinin yararlı olacağı yorumu yapılabilir.

3.2. Yordamalı (Inferential) İstatistik

Bu bölümde, Gıda Sektörünün Gıda Teknikerlerinden Beklentileri ile ilgili görüşleri arasında bireysel özelliklere göre farklılık olup olmadığı ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Tablo 10'da ölçek puanlarının cinsiyete göre normallik testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 10: Gıda Sektörünün Gıda Teknikerlerinden Beklentileri İle İlgili Görüşleri Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre Normallik Testi Sonuçları

	Cinsiyet	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	sd	p	İstatistik	sd	p
GSGTBİİG	Erkek	,087	67	,200(*)	,977	67	,260
	Kadın	,105	30	,200(*)	,970	30	,539

* Gerçek öneme sahip bir alt sınırdır.

a Lilliefors Anlamlılık Düzeltmesi

Tablo 10'a göre erkeklerin ($D_{(67)}=0,087$; $p=0,200$) ve kadınların ($D_{(30)}=0,105$; $p=0,200$) GSGTBİİG Ölçeği puan dağılımının normal dağılıma uygun olduğu anlaşılmaktadır.⁵ Bu nedenle parametrik bir test olan ilişkisiz örneklem t-testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 11'de verilmiştir.

⁵ Seçilen grup büyüklüğü göz önüne alındığında ($n \geq 51$) normallik testi sonuçlarından Kolmogorov-Smirnov, ($n \leq 50$) ise Shapiro-Wilk testi sonuçları dikkate alınmalı (Büyüköztürk 2012).

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
 Dr. Öğr. Üyesi Gürçan UZAL
 Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
 Doç. Dr. Aytekin ERDEM
 Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
 Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

Tablo 11: GSGTBİİG Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Kadın	30	51,86	8,37	95	0,66	0,514
Erkek	67	50,71	7,81			

Gıda sektörünün teknikerlerden beklentileri ile ilgili görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(95)}=0,66$; $p>0,05$].

Tablo 12: Gıda Sektörünün Gıda Teknikerlerinden Beklentileri İle İlgili Görüşleri Ölçeği Puanlarının Eğitim Düzeyine Göre Normallik Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	p	İstatistik	sd	p
Genel Lise	,184	12	,200(*)	,910	12	,212
Meslek Lisesi	,135	15	,200(*)	,930	15	,273
Ön lisans	,183	15	,189	,954	15	,593
Lisans	,118	41	,166	,971	41	,370
Yüksek Lisans- Doktora	,139	14	,200(*)	,894	14	,093

* Gerçek öneme sahip bir alt sınırdır.

a Lilliefors Anlamlılık Düzeltmesi

Tablo 12'den, eğitim düzeyi Genel Lise olanların ($D_{(12)}=0,184$; $p=0,200$), Meslek Lisesi olanların ($D_{(15)}=0,135$; $p=0,200$), Ön Lisans olanların ($D_{(15)}=0,183$; $p=0,189$), Lisans olanların ($D_{(41)}=0,118$; $p=0,166$), Yüksek Lisans ve Doktora olanların ($D_{(14)}=0,139$; $p=0,200$) GSGTBİİG Ölçeği puan dağılımının, normal dağılıma uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle parametrik bir test olan ANOVA testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 13'de verilmiştir.

Tablo 13: GSGTBİİG Ölçeği Puanlarının Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	192,402	4	48,100	,751	,560	YOK
Gruplarıçi	5891,071	92	64,033			
Toplam	6083,473	96				

Analiz sonuçları, Gıda sektörünün teknikerlerden beklentileri ile ilgili görüşleri arasında mezuniyetleri bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [$F_{(4-92)}=0,751$; $p>0,05$].

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
 Dr. Öğr. Üyesi Gürçan UZAL
 Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
 Doç. Dr. Aytekin ERDEM
 Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
 Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

Tablo 14: Gıda Sektörünün Gıda Teknikerlerinden Beklentileri İle İlgili Görüşleri Ölçeği Puanlarının Yaş Aralığına Göre Normallik Testi Sonuçları

	Yaş	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	sd	p	İstatistik	sd	p
GSGTBlİİG	29 ve daha düşük yaş	,134	11	,200(*)	,969	11	,873
	30-39 yaş	,143	34	,077	,933	34	,039
	40-49 yaş	,103	37	,200(*)	,980	37	,738
	50 ve daha yukarıya yaş	,191	15	,147	,927	15	,250

* Gerçek öneme sahip bir alt sınırdır.

a Lilliefors Anlamlılık Düzeltmesi

Tablo 14'ten, yaş aralığı 29 ve daha düşük yaş ($D_{(11)}=0,134$; $p=0,200$), 30-39 yaş ($D_{(34)}=0,143$; $p=0,077$), 40-49 yaş ($D_{(37)}=0,103$; $p=0,200$), 50 ve daha yukarıya yaş olanların ($D_{(15)}=0,191$; $p=0,147$) GSGTBlİİG Ölçeği puan dağılımının, normal dağılıma uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle parametrik bir test olan ANOVA testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15: GSGTBlİİG Ölçeği Puanlarının Yaş Aralığına Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler		F	p	Anlamlı Fark
			Ortalaması				
Gruplararası	91,680	3	30,560		,474	,701	YOK
Gruplariçi	5991,793	93	64,428				
Toplam	6083,473	96					

Analiz sonuçlarından, Gıda sektörünün teknikerlerden beklentileri ile ilgili görüşleri arasında yaşları bakımından anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmaktadır [$F_{(3;93)}=0,474$; $p>0,05$].

Tablo 16: Gıda Sektörünün Gıda Teknikerlerinden Beklentileri İle İlgili Görüşleri Ölçeği Puanlarının Firmadaki Kıdemlerine Göre Normallik Testi Sonuçları

	Firmadaki Kıdemi	Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	sd	p	İstatistik	sd	p
GSGTBlİİG	0-5 yıl	,074	28	,200(*)	,971	28	,613
	6-11 yıl	,155	21	,200(*)	,940	21	,221
	12-17 yıl	,127	25	,200(*)	,960	25	,419
	18-23 yıl	,125	12	,200(*)	,967	12	,880
	24 ve üstü yıl	,159	11	,200(*)	,894	11	,154

* Gerçek öneme sahip bir alt sınırdır.

a Lilliefors Anlamlılık Düzeltmesi

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
 Dr. Öğr. Üyesi Gürcan UZAL
 Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
 Doç. Dr. Aytekin ERDEM
 Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
 Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

Tablo 16'daki analiz sonucundan, firmadaki kıdemi 0-5 yıl ($D_{(28)}=0,074$, $p=0,200$), 6-11 yıl ($D_{(21)}=0,155$, $p=0,200$), 12-17 yıl ($D_{(25)}=0,127$, $p=0,200$), 18-23 yıl ($D_{(12)}=0,125$, $p=0,200$), 24 ve üstü yıl olanların ($D_{(11)}=0,159$, $p=0,200$) GSGTBİİG Ölçeği puan dağılımının, normal dağılıma uygun olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle parametrik bir test olan ANOVA testi uygulanmıştır. Test sonuçları Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17: GSGTBİİG Ölçeği Puanlarının Firmadaki Kıdemlerine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	543,551	4	135,888	2,257	,069	YOK
Gruplarıçi	5539,922	92	60,217			
Toplam	6083,473	96				

Tablo 17'den, Gıda sektörünün teknikerlerden beklentileri ile ilgili görüşleri arasında firmadaki kıdemleri bakımından anlamlı bir fark olmadığı anlaşılmaktadır [$F_{(4-92)}=2,257$; $p>0,05$].

3.3. İçerik Analizi

Çalışma grubunun yarı yapılandırılmış form ile alınan görüşleri içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. "İçerik analizinde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirme ve bunları okuyucunun anlayacağı bir biçimde düzenleyip yorumlamaktır" (Yıldırım ve Şimşek 2008). Görüşme sorusundan elde edilen veriler iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı değerlendirilerek önce kodlar, ardından temalar oluşturulmuştur (Tablo 18). Daha sonra iki araştırmacının birbirinden bağımsız olarak elde ettikleri kodlamalar karşılaştırılmış; görüş birliği ve görüş ayrılığını içeren kodlar sayılarak Miles ve Huberman'ın (1984) içerik analizinin güvenilirliğini belirlemek için kullandıkları formül ile çalışmanın güvenilirliği %88 olarak bulunmuştur. Fikir birliğine varılan kodlar ve temalar düzenlenerek bulgularda sunulmuştur.

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
 Dr. Öğr. Üyesi Gürçan UZAL
 Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
 Doç. Dr. Aytekin ERDEM
 Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
 Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

Tablo 18. Gıda Sektörü Temsilcilerinin Gıda Teknikerleri Hakkındaki Diğer Görüş Ve Önerileri

Kategori/TEMA	Kod	Sektör Temsilcileri	f
İletişimsel ve Yönetmel Beceriler	İletişim becerisine sahip olma	K7	1
	Empati kurabilme	K6	1
	Yönetmel becerilere sahip olma	K7	1
	Emrinde çalışanları motivasyon yeteneğine sahip olma	K17	1
Mesleki Bilgi ve Beceriler	Hızlı laboratuvar analizi yapabilme	K1	1
	Yeni laboratuvar sistemlerini öğrenme	K3	1
	İş yetkinliğini geliştirme	K7	1
	El becerilerini geliştirme	K11	1
	Pratik olma	K11	1
	Üretimin her aşamasında çalışabilme	K14	1
	Okulda iki yıldan fazla eğitim alma	K19	1
	Gıda sektörünün farklı dallarında çalışabilme	K15	1
	Bir alanda uzmanlaşma	K17,K18	2
Sektörde daha fazla uygulamalı eğitim	K18	1	
Bireysel Yetkinlikler	Sürücü belgesine sahip olma	K2	1
	İhracat konularında yetkinleşme	K16	1
	Pazarlama bilgisine sahip olma	K16	1
	Orta düzeyde İngilizce bilgisi	K2	1
	Yenilikleri taşıma	K3	1
	Mesleki kurs ve seminerlere katılma	K4,K5	2
	Yüksek düzeyde özgüvene sahip olma	K7	1
	Hızlı iş yapabilme	K6	1
	İşe istekli olma	K6	1
	Dijital bağımlı olmama	K8	1
	Laboratuvar temizliğine dikkat etme	K9	1
	Laboratuvarda titiz çalışma yapma	K9	1
	İşe geliş ve gidiş saatlerine uyma	K10	1
	Sürekli değişim ve yenilenme eğiliminde olma	K13	1
	Fiziksel yapılarını güçlendirme	K17	1
	Bilişsel gelişime açık olma	K17	1
	Araştırmacı olma	K18	1
	Kitap okuma alışkanlığına sahip olma	K6	1
	Numuneleri drone ile laboratuvara ulaştırabilme	K12	1

Sektör katılımcıları gıda teknikerlerinin iletişim becerisine sahip olma (f=1), empati kurabilme (f=1), yönetmel becerilere sahip olma (f=1) ve emrinde çalışanları motivasyon yeteneğine sahip olma (f=1) özellikleri ile donanmaları gerektiğini ifade etmişlerdir. İletişimsel ve yönetmel beceri boyutunda yer alan bu faktörleri oluşturan katılımcı görüşlerinin bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

K6: “Empati kurma özelliklerini geliştirmeleri gerekiyor”

K7: “Yönetsellik becerilerini geliştirmelidirler”

K17: “Yanında ve altında çalışanları motive etme yeteneğine sahip olmalıdırlar”

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
 Dr. Öğr. Üyesi Gürcan UZAL
 Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
 Doç. Dr. Aytekin ERDEM
 Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
 Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

Görüşmelerden elde edilen bulgulara göre, sektör temsilcilerinin gıda teknikerlerinin iletişim becerisine sahip olma, empati kurabilme, yönetsel becerilere sahip olma ve emrinde çalışanları motive edebilme özelliklerini taşımaları görüşünü bildirdikleri ortaya çıkmıştır.

Sektör katılımcıları, bir alanda uzmanlaşma (f=2), hızlı laboratuvar analizi yapabilme (f=1), yeni laboratuvar sistemlerini öğrenme (f=1), iş yetkinliğini geliştirme (f=1), el becerilerini geliştirme (f=1), pratik olma (f=1), üretimin her aşamasında çalışabilme (f=1), okulda iki yıldan fazla eğitim alma (f=1), gıda sektörünün farklı dallarında çalışabilme (f=1), tekniker adayının sektörde daha fazla uygulamalı eğitim alması (f=1) gerektiğini açıklamışlardır. Mesleki Bilgi ve Beceri boyutunda yer alan bu faktörleri oluşturan katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

K17; K18: “Tıpta olduğu gibi gıda teknikerleri de bir alanda uzmanlaşmalıdırlar, örneğin süt ürünleri uzmanı, et ürünleri uzmanı vb.”

K1: “Laboratuvar analizlerini daha seri yapmaları gerekir”

K3: “Yeni laboratuvar sistemlerini takip etmeleri gerekiyor”

K14: “Çalıştıkları işyerinde üretimin her aşamasını bilmeli ve ihtiyaç halinde her bir birimde bizzat çalışarak üretimin aksamasını engelleyebilmelidirler”

K11: “İşlerinde daha pratik olmaları gerekiyor”

Görüşmelerden elde edilen bulgulara göre, gıda sektörünün; hızlı laboratuvar analizi yapabilen, yeni laboratuvar sistemlerini öğrenmeye istekli, iş yetkinliğini ve el becerilerini geliştiren, işinde pratik olan, gıda sektörünün farklı dallarında ve üretimin her aşamasında çalışabilen, pazarlama bilgisine sahip, ihracat konularında yetkinleşmeye açık ve gıda sektörünün bir alanında uzmanlaşabilen gıda teknikerlerine ihtiyaç duydukları söylenebilir.

Sektör katılımcıları, gıda teknikerlerinin; sürücü belgesine sahip olma (f=1), ihracat konularında yetkinleşme (f=1), pazarlama bilgisine sahip olma (f=1), orta düzeyde İngilizce bilgisi (f=1), yenilikleri taşıma (f=1), mesleki kurs ve seminerlere katılma (f=2), yüksek düzeyde özgüvene sahip olma (f=1), hızlı iş yapabilme (f=1), işe istekli olma (f=1), dijital bağımlı olmama (f=1), laboratuvar temizliğine dikkat etme (f=1), laboratuvarda titiz çalışma (f=1), işe geliş ve gidiş saatlerine uyma (f=1), sürekli değişim ve yenilenme eğiliminde olma (f=1), fiziksel yapılarını güçlendirme (f=1), bilişsel gelişime açık olma (f=1), araştırmacı olma (f=1), kitap okuma alışkanlığına sahip olma (f=1), numuneleri drone ile laboratuvara ulaştırabilme (f=1) yetkinliklerine sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
 Dr. Öğr. Üyesi Gürçan UZAL
 Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
 Doç. Dr. Aytekin ERDEM
 Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
 Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

Bireysel yetkinlik boyutunda yer alan bu faktörleri oluşturan katılımcı görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

K9: “Cep telefonlarında geçirecekleri zamanı azaltmalıdırlar”

K12: “Drone kullanmayı bilmeleri ve drone ile numuneleri laboratuvara daha hızlı ulaştırma imkânlarını kullanmaları iyi olur”

K3: “Alanlarındaki yenilikleri işletmelerine kazandırma konusunda çaba sarf etmeleri gerekiyor”

K10: “İşe geliş ve gidiş saatlerine titizlikle uymaları gerekiyor”

K17: “Gıda teknikerleri mantığını geliştirmelidir”

Görüşmelerden elde edilen bulgulara göre, gıda sektörü temsilcilerinin; sürücü belgesine ve orta düzeyde İngilizce bilgisine sahip, mesleki kurs ve seminerlere katılma isteği olan, yüksek düzeyde özgüvene sahip, dijital bağımlı olmayan, laboratuvar temizliğine dikkat ederek titiz çalışabilen, işe geliş ve gidiş saatlerine uyum sağlayabilen, sağlığını koruyabilen, bilişsel gelişime açık ve araştırmacı olan, kitap okuma alışkanlığı bulunan, numuneleri drone ile laboratuvara ulaştırabilen, sürekli değişim ve yenilenme eğiliminde olan gıda teknikerlerinin çalıştıkları işyerlerine yenilikleri taşıyabilecekleri ve kendilerinden yüksek verim alınabileceğini düşündükleri yorumu yapılabilir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Gıda sektörü temsilcilerinin gıda teknikerinden beklentileri konusundaki görüşlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Sektör temsilcilerinin, gıda teknikerlerinin “çalıştıkları sektördeki yenilikleri yakından takip etmeleri gerekmektedir” görüşüne tamamen katıldıkları bulunmuştur. Yürekli ve Gönen’in (2015, 311) “Muhasebe meslek mensuplarının nitelikli meslek mensubu yetiştirilmesine yönelik önlisans programından beklentileri” başlıklı araştırmalarında Muhasebe bürosuna stajyer olarak alınacak elemanda aranacak niteliklerden birinin de “yenilikçi” olması gerektiği bulunmuş olup araştırmamızdaki bulgu ile paralellik göstermektedir. Teknolojideki hızlı değişim ve gelişim sektörde çalışacak teknikerlerin özelliklerini de yakından etkilemektedir. Bu nedenle teknikerlerin mesleklerindeki yenilikleri yakından takip etmelerinin, gıda sektörü tarafından beklendiği yorumu yapılabilir.

Gıda sektörü temsilcilerinin gıda teknikerlerinin “insanlar ile iletişimi güçlü olmalıdır” maddesine tamamen katıldıkları anlaşılmaktadır. İşletme yetkililerinin istihdam edecekleri teknikerden beklenen özellikler arasında “iletişim kurma yeteneği” bulunmasını istedikleri belirtilmektedir (İçli 2007, 270). Ayrıca Önbaş’ın (2009) çalışmasında yöneticiler ile çalışanlar arasında açık iletişim olmasının, iş

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
Dr. Öğr. Üyesi Gürçan UZAL
Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
Doç. Dr. Aytekin ERDEM
Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

doyumunda etkili olduğu bulunmuştur. Bu sonuç da, çalışmamızın bulgusunu desteklemektedir. Teknikerin genel olarak insanlar ile iletişimi güçlü ise, bu özelliğinin iş yaşamında da karşılaşılabilecek sorunları çözmede etkili olacağı düşünülmektedir.

Sektör temsilcilerinin gıda teknikerleri, “geleceğe yönelik planlarını yapmalı ve çalıştığı işyerini açık yüreklilikle bilgilendirmelidir” görüşüne tamamen katıldıkları anlaşılmaktadır. Fer’in (1998) araştırmasında işletme yetkililerinin çalıştıracakları teknikerden beklenen özellikler arasında “iş ahlakı” bulunmasını istedikleri görülmektedir (İçli 2007, 270). Bu sonuç da, araştırma sonucuyla uyum sağlamaktadır. İşyerleri istihdam ettikleri elemanların işbaşında çeşitli eğitimler yoluyla mesleki gelişimlerine katkı sağladığı için en azından belirli bir süre bu elemanlardan yararlanmak isteyebilir. Oysa tekniker çalıştığı işyerini geçici olarak kabul edip kısa bir süre sonra çalıştığı işyerinden ayrılarak başka bir işyerinde çalışma düşüncesine sahip olursa çalışma verimi düşer; işi terk ettiğinde ise işyeri yetiştirdiği elemandan yeterince yararlanamadığı için mağduriyet yaşayacaktır. Elemanın bu konudaki davranışı iş ahlakı ile bağdaşmayacaktır. Bu nedenle tekniker geleceğe yönelik planlarını yapmalı ve bu planlarını dürüstçe işyeri ile paylaşabilmelidir.

Araştırmamıza katılan sektör temsilcileri, teknikerlerin “gıda sektöründe yöneticilik yapabilecek becerileri kazanmaları gerekmektedir” görüşüne katılmaktadırlar. İşletme yetkililerinin çalıştıracakları teknikerde aradıkları özellikler arasında “yönetim ve liderlik yeteneği” bulunması gerektiği belirtilmektedir (İçli 2007, 265). Bu sonuç da, araştırmamızın bulgusu ile paralellik göstermektedir. Türkiye Yeterlikler Veri Tabanında [TYVT] (2022, 1) gıda teknikerlerinin bazı gıda işletmelerinde “sorumlu yönetici” olarak görev alabilecekleri belirtilmektedir. Bu nedenle gıda teknikerlerinin yöneticilik yapabilecek becerilere sahip olması gerektiği düşünülmektedir.

Gıda sektörü temsilcilerinin, teknikerler “daha fazla girişken olmalıdırlar” görüşüne katıldıkları bulunmuştur. Gümül ve diğerlerinin (2017, 104) “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini İncelemeye Yönelik Bir Araştırma” başlıklı çalışmalarında araştırmaya katılan öğrencilerden köyde yaşayanların % 54,4’ü ilçede yaşayanların % 54,9’u ve ilde yaşayanların ise % 51,2’si yüksek düzeyde girişimciliğe sahip olduklarını belirtmişlerdir. Çalışmadaki işletme temsilcilerinin ise gıda teknikerlerinin daha fazla girişken/girişimci olmaları gerektiği görüşüne sahip oldukları belirlenmiştir.

Katılımcıların, teknikerlerin “üretimdeki elemanları sevk ve idare etme bilgi ve becerilerini kazanmaları gerekmektedir” görüşüne katıldıkları görülmektedir. Sarı ve diğerlerinin (2017, 6) “Gıda Sektöründe İşverenlerin Teknikerlerden Beklentileri” konulu araştırmalarında firma temsilcilerinin, teknikerlerin

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
Dr. Öğr. Üyesi Gürçan UZAL
Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
Doç. Dr. Aytekin ERDEM
Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

mesleki eğitim dışında geliştirmeleri gereken yönleri arasında % 27,3 oranında yöneticilik (sevk ve idare) becerisine sahip olmaları gerektiği görüşü ortaya konmuştur. Bu bulgu da, çalışmamızın sevk ve idare etme becerisi sonucunu destekler niteliktedir. Tekniker, bilgilerini uygulama becerilerini ortaya koyabilmeli ve kendi altında görev yapacak teknisyen ve diğer çalışanları idare edebilmelidir (Erdem ve Uzal 2001, 370).

Çalışmadaki anketin bireysel yetkinlikler bölümünde sektör temsilcilerinin tekniklerin yabancı dil bilmeleri gerektiği görüşüne “katılıyorum” düzeyinde katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde sektör temsilcilerinin tekniklerin yabancı dil bilgisinin yeterli düzeyde olması gerektiği yönünde görüşler belirtilmektedir (İçli 2007, 270; Özgüler 2016, 54; Sarı ve diğerleri 2017, 6). Küreselleşen dünyada işletmelerin ihracat ve ithalatları gittikçe arttığından tekniklerin yabancı dil bilmeleri zorunlu hale gelmiştir.

Araştırmada, sektör temsilcilerinin tekniklerin bireysel yetkinlikleri arasında bulunan “ihracat ve ithalat konularında bilgili olmaları gerekmektedir” görüşüne katıldıkları sonucu bulunmuştur. Ülkemizdeki birçok gıda firması diğer ülkelerin gıda firmaları ile ilişki halinde bulunmaktadır. Bu nedenle araştırmaya katılan gıda sektörü temsilcilerinin gıda tekniklerinin gıda ile ilgili ihracat ve ithalat mevzuatını bilmeleri gerektiği görüşüne sahip oldukları düşünülmektedir. Sarı ve diğerlerinin (2017, 6) araştırmalarında, firma temsilcilerince tekniklerin mesleki eğitim dışında geliştirmeleri gereken yönleri arasında % 54,5 oranı ile mevzuat bilgisine sahip olmaları gerektiği sonucu da araştırmanın sonucu ile paralellik göstermektedir.

Çalışmada gıda sektör temsilcilerinin gıda tekniklerinin bireysel yetkinlikleri çerçevesinde sürücü belgesine sahip olmaları gerektiği görüşüne katıldıkları anlaşılmaktadır. Gıda tekniklerinin sürücü belgesine sahip olmalarının işlerini hızlı ve düşük maliyetle yapabilmeleri için önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle sektör temsilcilerinin gıda tekniklerinin sürücü belgesi sahibi olmaları görüşüne katıldıkları yorumu yapılabilir.

Nicel analiz bulgularını nitel analiz bulguları ile güçlendirebilmek için Gıda sektörü temsilcilerine sunulan “Gıda Sektörünün Gıda Teknikerlerinden Beklentileri Hakkındaki Görüşleri” anketinde kapalı uçlu maddelerden sonra sorulan “Belirtmek istediğiniz diğer görüş ve öneriler nelerdir?” açık uçlu sorusundan elde edilen veriler içerik analizi ile incelendi.

Araştırmacılarından ikisi tarafından yapılan tema ve kodlama işlemi sonucunda, elde edilen kodların; iletişimsel ve yönetsel beceri, mesleki bilgi ve beceri ve bireysel yetkinlik kategori/temaları altında

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
Dr. Öğr. Üyesi Gürçan UZAL
Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
Doç. Dr. Aytekin ERDEM
Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

toplanabileceği görülmüştür. Oysa nicel analiz verilerinin; iletişimsel ve yönetsel beceriler ile bireysel yetkinlikler faktörleri altında toplandıkları anlaşılmıştır. Mesleki Bilgi ve Beceri kategorisine benzer bir faktörün nicel analiz verilerinden elde edilemediği görülmektedir.

Nitel analiz sonuçlarına göre; gıda teknikerlerinin İletişimsel ve Yönetmel Becerileri kategorileri altındaki empati kurabilme ve emrinde çalışanları motive etme yeteneğine sahip olmaları gerektiği düşünülebilir. Nitel analiz sonuçlarına göre Mesleki Bilgi ve Beceriler kategorisinde 11 kod elde edilmiştir. Oysa nicel analizde elde edilen bulgular arasında Mesleki Bilgi ve Beceriler faktörü bulunmamaktadır. Öte yandan nicel analizdeki Bireysel Yetkinlikler faktörü altında üç madde bulunmasına rağmen nitel analiz bulgularındaki Bireysel Yetkinlikler kategorisinde 17 kodun bulunduğu görülmektedir. Nitel analiz bulgularının bu konularda araştırmaya zenginlik kazandırdığı düşünülebilir.

Nitel analiz sonucunda elde edilen İletişimsel ve Yönetmel Beceriler kategorisinde Empati Kurabilme ve Emrinde Çalışanları Motivasyon Yeteneğine Sahip olma kodları elde edilmiştir. Nicel analizdeki İletişimsel ve Yönetmel Beceriler faktörü altında bu maddelere rastlanmamıştır. Oysa nitel analiz yapıldığında sektör temsilcilerinin gıda teknikerlerinden beklentileri arasında empati kurabilme ve emrinde çalışanları motivasyon yeteneğine sahip olma özelliklerinin de bulunduğu anlaşılmaktadır. Mevcut durumda sektörde çalışan teknikerlerin empati kurma beceri düzeylerinin beklenen yeterlikte olmadığı yorumu yapılabilir. İçli'nin (2007, 268) "İşletmelerin Meslek Yüksekokulu Mezunları İle İlgili Görüşleri ve Beklentileri" başlıklı çalışmasında Meslek Yüksekokulu mezunu çalışanların "Empatik olma gücüne sahip olma" düzeylerinin yeterli olmadığı bulunmuştur. Bu bulgu da araştırmanın bulgusu ile benzerlik göstermektedir.

Öte yandan, nitel analizde İletişim Becerilerine Sahip Olma ve Yönetmel Beceriler kategorisinde elde edilen İletişim Becerisine Sahip Olma ve Yönetmel Becerilere sahip olma kodları Nicel Analizde de bulunmaktadır. Tekniker adayı, gerek eğitimi süresince gerekse sosyal yaşamında iletişim becerisini geliştirebileceği gibi sektördeki staj ya da uygulamalı eğitim sırasında da bu beceriyi edinip geliştirebilir. Mete ve diğerlerinin (2018, 115) "Teknik Bilimler MYO Öğrencilerinin Mesleki Gelecekleri ve Endüstri Stajları İle İlgili Görüşleri" başlıklı çalışmalarında öğrencilerin, "Stajım, iş ortamını tanımamı ve insanlarla iletişim kurmayı öğrenmemi sağladı" görüşüne kısmen de olsa katıldıkları görülmektedir. Bu bulgu da araştırmanın ilgili bulgusu ile paralellik göstermektedir.

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
 Dr. Öğr. Üyesi Gürcan UZAL
 Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
 Doç. Dr. Aytekin ERDEM
 Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
 Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

Araştırmada sektör temsilcilerinin, gıda teknikerlerinin yönetsel becerilere sahip olmalarını bekledikleri anlaşılmaktadır. Meslek Yüksekokulu mezunları iş yapabilme becerisi olan, yönetsel yetkinliği bulunan bir teknik uzman ve yönetici özelliğini de taşımalıdır.

Sektör temsilcilerinin görüşlerinden elde edilen Mesleki Bilgi ve Beceriler kategorisine göre; hızlı laboratuvar analizi yapabilen, yeni laboratuvar sistemlerini öğrenip uygulayabilen, pratik olan, üretimin her aşamasında çalışabilen ve gıda sektörünün farklı dallarında çalışabilen, bir alanda uzmanlaşan, el becerileri gelişmiş ve iş yetkinliğini geliştirebilen gıda teknikerlerine ihtiyaç duydukları düşünülebilir.

Araştırmada Mesleki Bilgi ve Beceriler kategorisi altında; el becerisi kodu elde edilmiştir. Aksoy'un (1997, 282) araştırmasında teknisyende el becerisi bulunması çok derecesinde beklenen bir özelliktir. Bu bulgu da araştırmanın ilgili bulgusu ile benzerlik göstermektedir.

Nitel analiz sonucunda elde edilen Bireysel Yetkinlikler kategorisinde bulunan; orta düzeyde İngilizce bilgisi, ihracat konularında yetkinleşme ve sürücü belgesine sahip olma kodları, nicel analizdeki bireysel yetkinlikler kategorisinde bulunan üç madde ile uyum sağlamaktadır. Bu üç maddenin dışında bulunan yenilikleri taşıma, mesleki kurs ve seminerlere katılma, pazarlama bilgisine sahip olma, yüksek düzeyde özgüvene sahip olma, hızlı iş yapabilme, işe istekli olma, dijital bağımlı olmama, laboratuvar temizliğine dikkat etme, laboratuvarda titiz çalışma yapma, işe geliş ve gidiş saatlerine uyma, sürekli değişim ve yenilenme eğiliminde olma, fiziksel yapılarını güçlendirme, bilişsel gelişime açık olma, araştırmacı olma, kitap okuma alışkanlığına sahip olma, numuneleri drone ile laboratuvara ulaştırabilme özelliklerinin de gıda teknikerlerinden beklentiler arasında bulunduğu görülmektedir. Yukarıda belirtilen özelliklerin diğer teknikerlik alanlarında da teknikerlerden beklenen özellikler olabileceği yorumu yapılabilir.

Araştırmada Bireysel Yetkinlikler kategorisinde bulunan; yenilikleri taşıma ve araştırmacı olma kodlarının, Aksoy'un (1997, 282) araştırmasında teknisyenlerden çok derecesinde beklenen özellikler (yeniliklere açıklık, araştırmacı kişilik) ile uyum sağladığı anlaşılmaktadır. Yukarıdaki sonuçların ışığında aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

Meslek Yüksekokulları Yönetici ve Öğretim Elemanlarına Öneriler:

- Tekniker adaylarının iletişimsel (Empati kurabilme, emrinde çalışanları motive edebilme) ve yönetsel becerilerini geliştirici seçmeli dersler konulabilir.
- Laboratuvarları daha etkin (hızlı analiz yapabilme) kullanma konusunda tekniker adaylarının gelişimleri sağlanabilir.

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
Dr. Öğr. Üyesi Gürcan UZAL
Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
Doç. Dr. Aytekin ERDEM
Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

- Tekniker adaylarının yeni laboratuvar sistemlerini öğrenmeleri için sektöre teknik geziler düzenlenebilir ya da işletmede bir sömestr mesleki eğitim almaları için yönlendirme yapılabilir.
- Tekniker adaylarına seçmeli Pazarlama dersi konulabilir.
- Bir alanda uzmanlaşabilmeleri için tekniker adayları yönlendirilebilir.
- Tekniker adaylarının girişimci olabilmeleri konusunda gelişimlerini sağlayıcı etkinlikler düzenlenebilir.

Gıda Teknikerlerini İstihdam Edecek İşletmelere Öneriler:

- Teknikerlerin ihracat konusunda yetkinleşebilmeleri için mesleki gelişim etkinliklerine katılımları sağlanabilir.
- Teknikerlerin İngilizce bilgilerini geliştirici kurslara katılımları için fırsatlar sunulabilir.
- Teknikerlerin kişisel gelişimlerine katkıda bulunacak kurs veya seminerlere katılımları sağlanabilir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan alınmıştır.

Değerlendirme Tarihi: 30.05.2022

Etik İzin Belgesi Sayı Numarası: T2022-933

Bilgilendirilmiş Onam: Katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
 Dr. Öğr. Üyesi Gürçan UZAL
 Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
 Doç. Dr. Aytekin ERDEM
 Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
 Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

KAYNAKLAR

- Aksoy, H. H. (1997). Metal Sanayi İşyerleri Yöneticilerinin Endüstriyel Teknik Ortaöğretim Mezunlarına İlişkin Değerlendirmeleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 11(11), 277-288.
- Akyazi, T., Goti, A., Oyarbide, A., Alberdi, E., & Bayon, F. (2020). A guide for the food industry to meet the future skills requirements emerging with industry 4.0. *Foods*, 9(4), 1-15. <https://www.mdpi.com/2304-8158/9/4/492>. (Erişim Tarihi: 05.01.2023).
- Alford, K., Bunch, J. C., Pierre, A., Anglade, B., & Roberts, T. G. (2020). Employer expectations for graduates from Haiti's agricultural universities. *Advancements in Agricultural Development*, 1(3), 27-41. <https://agdevresearch.org/index.php/aad/article/view/37>. (Erişim Tarihi: 05.01.2023).
- Anadolu Ajansı [AA] (2021). Tarım, gıda ve içecek sektöründen 2021 yılında 22.9 milyar dolarlık ihracat. <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/tarim-gida-ve-icecek-sektorunden-2021-yilinda-22-9-milyar-dolarlik-ihracat/2582707#:~:text=%C4%B0stanbul,17%2C2%20milyar%20dolara%20ula%C5%9Ft%C4%B1>. (Erişim tarihi: 29.05.2023).
- Bennett, R. (2002). Employers' demands for personal transferable skills in graduates: A content analysis of 1000 job advertisements and an associated empirical study. *Journal of Vocational Education and Training*, 54(4), 457-476. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13636820200200209>. (Erişim Tarihi: 05.01.2023).
- Büyüköztürk, Ş. (2012). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum (16. Baskı). Ankara: PEGEM A Yayıncılık.
- Erdem, A. ve Uzal, G., (2001). "Sanayicinin Elektrik ve Elektronik Teknikerinden Beklentileri". I. Meslek Yüksekokulları Sempozyumu: 18-19 Ekim 2001-Istanbul: Marmara Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, Bildiriler (s.370-376).
- Gümül, F. , Çalık, A. & Kurt, H. (2017). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini İncelemeye Yönelik Bir Araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (2) , 91-107. <https://dergipark.org.tr/en/pub/akusosbil/issue/34128/377512>. (Erişim Tarihi: 05.01.2023).
- İçli, G. (2007). İşletmelerin meslek yüksekokulu mezunları ile ilgili görüşleri ve beklentileri (Lüleburgaz ilçe sınırlarında faaliyet gösteren işletmeler üzerine bir araştırma). *Marmara Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*. 23(2), 263-272. <http://79.123.216.35/xmlui/handle/20.500.11857/958> (Erişim Tarihi: 11.11.2022).
- Jack, C., Anderson, D., & Connolly, N. (2014). Innovation and skills: implications for the agri-food sector. *Education+Training*. 56(4), 271-286. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/ET-11-2012-0122/full/html> (Erişim Tarihi: 05.01.2023).
- Kağızmanlı, B., Özgüler, A. T., Kaya, K., & Aydın, O. M. (2017). Meslek Yüksekokulunda Teknoloji Kullanımı: Malatya Meslek Yüksekokulu Teknik Bölümler Örneği, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching*. Cilt:6, Özel Sayı:1, s: 21-29. Makale No: 03 ISSN: 2146-9199.
- Karasar, N. (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemi (28. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lisa, E., Hennelova, K., & Newman, D. (2019). Comparison between Employers' and Students' Expectations in Respect of Employability Skills of University Graduates. *International Journal of Work-Integrated Learning*, 20(1), 71-82.
- Mete, H., Erdem, A., Uzal, G., & Hüyük, D. (2018). Teknik Bilimler MYO Öğrencilerinin Mesleki Gelecekleri Ve Endüstri Stajları İle İlgili Görüşleri. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2(1), 108-119.

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE
 Dr. Öğr. Üyesi Gürçan UZAL
 Dr. Öğr. Üyesi Erdal KILIÇ
 Doç. Dr. Aytekin ERDEM
 Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Gönderim Tarihi (Date of Submission): 01.02.2023
 Makale Kabul Tarihi (Date of Acceptance): 09.06.2023

- Miles, M., B. & Huberman, A., M. (1984). *Qualitative Data Analysis: A Source Book of New Methods*. London: SAGE Publications.
- Önbaş, N. (2009). *Yiyecek içecek işletmelerinde ISO 22000 gıda güvenliği yönetim sistemi* (Doctoral dissertation, DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü). <https://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12397/11083>. (Erişim Tarihi: 09.11.2022).
- Özgüler, A. T. (2016). İnşaat sektörünün meslek yüksekokulu öğrencilerinden beklentileri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5, 50-59. http://www.ijret.org/FileUpload/ks281142/File/07.alper_tunga_ozguler.pdf (Erişim Tarihi: 02.11.2022).
- Sarı, H. A., Özüğür, A. K., Gökdal, Ö., & Atay, O. (2017). Gıda Sektöründe İşverenlerin Teknikerlerden Beklentileri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8 (Özel (Special) 1), 1-7. <https://dergipark.org.tr/en/pub/makufebed/issue/29469/315716> (Erişim Tarihi: 02.11.2022).
- Sosyal Güvenlik Kurumu [SGK], (2022). Zorunlu Sigortalıların Faaliyet Kollarına ve İşyeri Büyüklüğüne Göre Dağılımları, 2022 Aralık. <https://www.sgk.gov.tr/Istatistik/Aylik/42919466-593f-4600-937d-1f95c9e252e6/> (Erişim Tarihi: 14.3.2023).
- Trakya Kalkınma Ajansı [TR21], (2017). TR21 Trakya Bölgesi Rekabet Analizi. <https://www.trakyaka.org.tr/tr/32998/Arastirma-Raporlari> (Erişim Tarihi: 14.3.2023).
- Türk Dil Kurumu [TDK], (2022). Genel Türkçe Sözlük. Türk Dil Kurumu. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 26.10.2022).
- Türkiye Yeterlikler Veri Tabanı, (2022). Gıda Teknolojisi Ön Lisans Diploması. <https://tyc.gov.tr/yeterlilik/gida-teknolojisi-on-lisans-diplomasi-TR00308935.html> (Erişim Tarihi: 15.11.2022).
- United Nations (2023). Key Statistics and Trends in International Trade 2022. https://unctad.org/system/files/official-document/ditctab2023d1_en.pdf (Erişim Tarihi: 29.05.2023).
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.**
- Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi [YBYS], (2022). <https://istatistik.yok.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 19.11.2022).
- Yükseköğretim Kurulu [YOK], (2022). <https://yokatlas.yok.gov.tr> (Erişim Tarihi: 26.10.2022).
- Yürekli, E., & Gönen, S. (2015) Muhasebe Meslek Mensuplarının Nitelikli Meslek Mensubu Yetiştirilmesine Yönelik Önlisans Programından Beklentileri, *KAÜ İİBF Dergisi*, 6(10), 301-316.
- Zenner-Höffkes, L., Harris, R., Zirkle, C., & Pilz, M. (2021). A comparative study of the expectations of SME employers recruiting young people in Germany, Australia and the United States. *International Journal of Training and Development*, 25(2), 124-143. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/ijtd.12214> (Erişim Tarihi: 05.01.2023).